

Lažno ja

N. Raos

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Konačno sam dočekao – nakon tolikih godina kontinuiranog pisanja za ovu rubriku – da netko odgovori na moj osvrt.¹ A što sam u tom osvrtu rekao? Rekao sam samo to da ima dvije vrste znanstvenika: oni koji su vođe i oni koji su vođeni (kao uostalom u svim područjima ljudskog života). Na to sam dobio scientometrijsku analizu svoga rada² i to još od čovjeka (Zvonka Maksića) s kojim nikad nisam surađivao, kod kojeg nijedan ispit nisam položio, čiji nijedan rad nisam citirao (a vjerojatno ni on moj), koji mi čak nije kolega s instituta – riječ je dakle o osobi s kojom blage veze nemam. I dok takvu analizu nitko od mene ni za mene nije tražio (pa ni moj poslodavac), evo ti čovjeka koji to čini *sua sponte* i to da mu za to nitko ništa ne plati!

Pa to je, dragi čitatelju, da ti pamet stane!

Naravno, dragi moj čitatelju, ništa ti nije jasno jer tome tražiš nekakav uzrok, nekakav racionalni razlog. A razloga nema, ma koliko se trudio da ga nađeš, jer pravi razlog takvog ponašanja nije u svijesti nego u podsvijesti, u *idu*. Gospodin profesor ga je htio racionalizirati, ali nije uspio. Zato njegovi razlozi ostaju za nas nezamislivi.

Riječ je o tome da svatko ima nekakvu predodžbu o sebi. No kod rijetkih pojedinaca ta predodžba ne dolazi u sukob sa stvarnošću. Većina ljudi na ovaj ili onaj način izgrađuje nerealnu sliku o sebi, ono što se u psihologiji zove "lažno ja". Tako djeca "fantaju" da su astronauti, snagatori, glumice, pjevačice... U normalnom psihičkom razvoju čovjek razvija u dvadesetim godinama života realnu sliku o sebi i svom položaju u društvu. Mnogi ljudi, međutim, nikad emotivno ne sazriju ili pak zbog nekog vanjskog uzroka dožive regresiju u niže faze psihičkog razvoja. Najekstremniji primjeri "lažnog ja" su shizofrene halucinacije (bolesnik si umišlja da je Napoleon ili Isus Krist). Izgradnja pak Hitlerovog "lažnog ja" (umišljaj da je spasitelj njemačke nacije) koštalo je života milijune...

No ako čovjek živi sa svojim "lažnim ja", gdje se onda nalazi "pravo ja"? Osoba koja se ne može suočiti sama sa sobom (sa svim svo-

jim manama i vrlinama), onu ružnu sliku o sebi prebacuje na nekoga iz svoje okoline (neurotična projekcija). Tako je Hitler – da uzmemo opet najekstremniji primjer – sve loše mišljenje o sebi prebacivao na Židove, pa su u nacističkoj ideologiji Židovi bili ne samo za sve krivi nego i stjecište sve ljudske zloće, prljavštine i pokvarenosti. Oni su, da tako kažemo, primili na sebe teret Hitlerove krivnje koju sam sebi nije htio priznati. Eto, slučaj se da sam i ja postao gospodinu Maksiću ono što su Židovi postali Hitleru – predmet njegove neurotične projekcije.

Na kraju bih htio reći ovo: **niti me je briga niti me zanima što gospodin Maksić misli o meni i mome radu.** Od svoje 14. godine zaljubljen sam u kemiju, a sada u zvanju znanstvenog savjetnika drugog izbora imam priliku da radim za sebe najljepši posao na svijetu i da za to još budem dobro plaćen. Ako pak gospodin Maksić nije zadovoljan mojim radom, može mi se obratiti da sklopimo ugovor kojim bih se obavezao, uz primjerenu materijalnu naknadu, da ću ispunjavati njegova očekivanja u pogledu broja i citiranosti znanstvenih radova. Svako se zadovoljstvo plaća.

Svakako bih predložio čitatelju da razmišlja gdje je i kamo ide naša znanost kad se raspravlja o takvim temama o kakvim raspravlja profesor Maksić. Možete li zamisliti da Vam liječnik, umjesto da Vam pomogne, stane govoriti o svojim diplomama, specijalizacijama, subspecijalizacijama, lupati se o prsa koliko je postavio dijagnoza ili – još gore – da stane pokazivati i dokazivati svoju izvrsnost blačenjem svojih kolega? Hvala dragome Bogu da do toga nismo došli!

Referencije

1. N. Raos, Faktor šlepanja, Kem. Ind. 56 (4) (2007) 229.
2. Z. Maksić, osvrt na članak "Faktor šlepanja" N. Raosa ili njuh kao scientometrijski parametar, Kem. Ind. 56 (5) (2007) 293.

iz naših knjižnica

Uređuje: Danko Škare

EURASLIC12

From Treasures of the Seas – to Treasures of the Libraries

Sofija Konjević

Institut Ruđer Bošković, Bijenička cesta 54, 10000 Zagreb
e-mail: sofija@irb.hr

Udruženje Euraslic (European Association of Aquatic Sciences Libraries and Information Centres, <http://www.euraslic.org>) osnovano je 1988. godine, sastavni je dio međunarodnog udruženja

IAMSLIC (International Association of Aquatic and Marine Science Libraries and Information Centres, <http://www.iamslc.org/>). EURASLIC okuplja europske oceanografske i hidrografske knjižnice. Tri hrvatske knjižnice članice su udruženja: Knjižnica Instituta Ruđer Bošković, Zagreb; Knjižnica Instituta za oceanografiju i ribarstvo, Split i Hrvatski hidrografski institut, Split. Knjižnice članice udruženja plaćanjem godišnje članarine ujedno postaju i članice IAMSLIC-a. Putem Euraslica omogućena je besplatna među-

knjižnična posudba članicama udruženja (mrežni obrazac, forum, elektronička pošta), a također i posudba putem zajedničkog kataloga IAMS LIC-a Z39.50 Distributed Library. EURASLIC izdaje Newsletter, zbornik radova s konferencija, direktorij članova. Kako bi se pomoglo knjižnicama zemalja u razvoju, povremeno se putem natječaja daruje računalna oprema. Svake dvije godine organiziraju se konferencije udruženja.*

Od 2. do 4. 5. 2007. godine u Karadagu (Krim, Ukrajina) održana je 12. konferencija udruženja EURASLIC pod naslovom: From treasures of the seas – to treasures of the libraries. Organizator konferencije bila je knjižnica Instituta za istraživanje južnih mora (Institute of Biology of the Southern Seas, Ukrajina). Pozdravnim govorima konferenciju su otvorili: Alla Morozova, ravnateljica Nacionalnog parka Karadag (Karadag Natural Reserve), Olga Akimova, organizatorica konferencije (Institut za istraživanje južnih mora, Sevastopolj, Ukrajina) i Barbara Schmidt, predsjednica EURASLIC-a.

Tematski je konferencija bila podijeljena u dvije cjeline: institucijski repozitoriji; stare i vrijedne knjige.

Pauline Simpson, pozvana predavačica (National Oceanography Centre, Southampton, UK) prikazala je postojeće elektroničke repozitorije, pretraživače istih, prikazala standarde za izgradnju repozitorija (OAI-PMH; OAI-ORE), pobirače (harvestere) slobodno dostupnih informacija (npr. Avano – harvester za oceanografsku građu) te moguće pravce budućeg razvoja. Istaknut je značaj otvorenog pristupa za razvoj repozitorija, kao i odluke pojedinih vlada koje su dale potporu otvorenom pristupu smatrajući kako rezultati istraživanja financirani državnim sredstvima trebaju biti svima slobodno dostupni (OECD deklaracija, IFLA, ...). Europešku peticiju za slobodan pristup (Petition for guaranteed public access to publicly-funded research results) moguće je potpisati na adresi: <http://www.ec-petition.eu/>

Kuzma Kudim i Galina Proskudina (Institute of Software Systems, Ukrajina) napravili su usporednu analizu dva najzastupljenija slobodno dostupna programa (softwera) za izgradnju repozitorija DSpace i E-Prints. Smatraju da su oba programa jednako dobra za izgradnju repozitorija. DSpace ima bolje mogućnosti za hijerarhijsku organizaciju, omogućuje stvaranje različitih grupa korisnika sa različitim pravima pristupa. I jedan i drugi podržavaju OAI-PMH (Protokol za pobiranje metapodataka). E-Prints podržava veći broj metapodataka, dok je DSpace podržan DC (Dublin Core) metapodacima. Oba programa podržavaju višejezičnost. E-Prints je pogodniji za lokalizaciju. Za izgradnju vlastitog repozitorija (<http://eprints.isoftware.kiev.ua/>) odabrali su E-Prints zbog njegove jednostavnosti.

Armand Gribling (Food and Agricultural Organization of the UN-FAO) prikazao je zajednički projekt organizacije FAO i IAMS LIC-a: Aquatic Commons. Aquatic Commons trebao bi biti tematski (marine/aquatic science) digitalni repozitorij. Predviđeno je i povezivanje repozitorija s IAMS LIC Z39.50 katalogom te s ASFA bazom podataka. Organizacija FAO izdaje puno tzv. "sive literature", koja se uglavnom ne obrađuje, tako da je teško doći do podataka o njoj, stoga bi izgradnja repozitorija bila od osobite važnosti za očuvanje tih publikacija. Prikazani su i neki od postojećih repozitorija u institucijama sudionicama konferencije.

Marie-Pascal Balignad (Cemagref, Francuska) govorila je o elektroničkim časopisima i o trendu otkazivanja tiskane pretplate u francuskim knjižnicama i prelasku na isključivo elektroničku inačicu. Radi zajedničke nabave elektroničkih časopisa osnovan je konzorcij Couperin (Consortium universitaire de périodiques numériques). Konzorcij se sastoji od dva odjela: tehničkog i odjela za

nabavu, ima 3 mailing-liste i svoju mrežnu stranicu: <http://www.couperin.org/>

Bart Goossens (Research Institute for Nature and Forest, Belgium) prikazao je djelatnost Međunarodnog šumarskog saveza (The International Union of Forest Research Organizations (IUFRO))

Sastavni dio konferencije čine "Country and Institutional reports", gdje knjižnice predstavljaju djelatnosti svojih knjižnica i institucija, kao i srodnih knjižnica u zemlji. Prvi put su na EURASLIC-u predstavili svoje knjižnice Belmonte Genuario (The Marine Biology Station, Porto Cesareo); Olena Mikhalechko (Institute of Biology of Southern Seas, Odesa) te gošća iz afričkog regionalnog društva Margaret Shaw (South African Institute for Aquatic Biodiversity).

Predstavljani su vrijedni i rijetki naslovi oceanografske literature u knjižnicama pojedinih zemalja (Poljska, Belgija, Rusija, Ukrajina). U okviru hrvatskog izvješća predstavljene su neke od rijetkih knjiga dostupne u hrvatskim članicama EURASLIC-a.

Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split

- Della storia naturale marina dell adriatico / Donati, Vitaliano, 1750 (Venezia, Francesco Storti)
- Zoologia Adriatica, Guiseppe Olivi, 1792 (Bassano)
- Histoire naturelle des crustacés / Milne Edwards, 1837 (Paris, Librairie encyclopedique de Roret)
- Actinien, Echinodermen und Würmer / Adolph Eduard Grube, 1840 (Königsberg, Verlag von J. H. Bon)
- Die Crustaceen des südlichen Europa / Camil Heller, 1863 (Wien, Wilhelm Braumüller)
- Physikalische untersuchungen laengs der Ostkueste des adriatischen meeres: I, II, III bericht / von Julius Wolf und Josef Luksch, 1877 (Fiume: Typo-Lithographischen Anstalt)
- Report on the Scientific results of the voyage of H. M. S. Challenger, 1888 (London: Eye & Spottiswoode; Edinburgh: Adam & Charles Black; Dublin: Hodges, Figgis & Co)
- Ribanje i ribarske sprave / Petar Lorini, 1903 (Wien, Naklada školskih knjiga)
- Physicalische verhaeltnisse und vertheilung der organismen im Quarnerischen golfe / J. R. Lorenz (1863)
- The fisheries of the Adriatic and the fish thereof: a report of the austro-hungarian sea-fisheries / G. L. Faber, 1883 (London: Bernard Quaritch)...

Hrvatski hidrografski institut, Split

- Klimatološki atlas Jadranskog mora (Climatological atlas of Adriatic Sea), 1979, Hidrografski institut JRM (nekad se smatrao vojnom tajnom)
- Der Seeatlas Des Vesconte Maggiolo vom Jahre 1512.
- Mapamundi, the Catalan atlas of the year 1375
- Expedition Najade 1911–1914 (rukopis)
- Expedition Ciclope 1911–1914 (rukopis)
- Portolano del mare Adriatico, 1830 (pogođena u ratu, imala rupu od metka bila na konzervaciji u Varšavi)...

Institut Ruđer Bošković, Knjižnica Rovinj

- Challenger Expedition Report 1873–1876
- Plankton Expedition, 1895–1904.
- Campagnes Scientifiques de Monaco 1889–1938.
- Wissenschaftliche Ergebnisse der deutschen Tiefsee Expeditionen 1898–1899, (izdano između 1902–1912).
- Systema naturae / Linne, Carl Von
- Die Spongien des Adriatischen Meeres / Oscar Schmidt, Leipzig; Verlag von Wilhelm Engelmann, 1862...

* Knjižnica Instituta Ruđer Bošković i Knjižnica Instituta za oceanografiju bile su organizatori konferencije 2005. godine koja je održana u Splitu.

U Knjižnici Instituta Ruđer Bošković u Zagrebu među vrijednim i rijetkim knjigama ističu se djela Ruđera Boškovića:

- *Dissertatio de lumine*, 1766
- *Memorie sopra la fisica e istoria naturale*, 1744
- *Relazione delle rovine di Troja*, 1761 (dio knjige *Giornale di un viaggio da Costantinopoli in Polonia dell'abate Ruggiero Giuseppe Boscovich*)
- *In nuptiis*, 1758
- *Theoria philosophiae naturalis*, 1763

Veliku zbirku rijetkih i vrijednih knjiga posjeduje knjižnica Nacionalnog parka u Karadagu (Marine biology station), dio kojih su sudionici konferencije mogli vidjeti. Zbirku je prikupio liječnik Terentij Ivanović Vjazemskij. Do 1941. zbirka je brojala oko 60000 knjiga, u međuvremenu smanjio se njihov broj, no još uvijek se radi o značajnoj zbirci (40000 knjiga). Knjige su pretežno iz područja medicine, biologije. U tijeku su projekti zaštite i restauracije oštećenih knjiga, unos bibliografskih podataka u katalog te digitalizacija najznačajnijih knjiga ili samo dijelova knjiga (naslovnica, sadržaj). Među knjigama istaknula bih botaniku (na slici 1.), jedan od dva primjerka u svijetu.*

O načinima zaštite i očuvanja građe govorila je Olga Panasenکو (The National Preserve of Tauric Chersonesos, Ukraine), koja radi kao restaurator i surađuje s knjižnicom Nacionalnog parka Karadag.

Nikolaj Shadrin, znanstvenik s Instituta za biologiju južnih mora (Institute of Biology of the Southern Seas) govorio je o starim i vrijednim knjigama, ali s aspekta znanstvenika koji smatra kako vrijednost ovih knjiga nije samo povijesna i kulturna već također i znanstvena. Stare knjige vode nas u prošlost Zemlje (geologija, klimatske promjene, ekologija), omogućuju paleorekonstrukciju te predviđanja budućnosti na osnovi poznavanja prošlosti.

Enrique Wulff-Barreiro (Marine Sciences Institute of Andalusia, Spanish Council for Scientific Research. ICMAN (CSIC) govorio je o vulkanizmu Kadiškog zaljeva, znanstvenim istraživanjima te dostupnoj literaturi. Održani su i sastanci dviju sekcija Euraslica: ECET i Medsig.

ECET – European Countries in Economic Transition. Kada je sekcija osnovana, sve zemlje unutar sekcije nalazile su se u procesu tranzicije, no u međuvremenu su neke postale članice Europske Unije, a naziv sekcije je za sada ostao isti. Članice ove sekcije u suradnji s IODE-om (International Oceanographic Data Exchange) pokrenule su projekt ODINECET (<http://www.iode.org/odinecet/>). ODINECET je informacijski portal. Trenutačno se radi na izgradnji zajedničkog kataloga knjižnica u sekciji. IODE također povremeno organizira informatičke radionice (MIM – Marine Information Management). Prva takva radionica održana je prošle godine u Ostendeu, Belgija, a u okviru konferencije održana je radionica za članice s ruskog govornog područja.

* Drugi primjerak nalazi se u Sorboni.

Slika 1 – Botanika

Slika 2 – Dio zbirke Terentija Ivanovića Vjazemskog

Medsig – Mediterranean Special Interest Group

Osim europskih knjižnica koje su članice Euraslica ova sekcija povezuje i druge knjižnice s područja Mediterana (npr. Sjeverna Afrika). Završen je rad na izradi direktorija knjižnica regije (<http://195.97.36.231/Sample/Final/MedLibsMembers.htm>), a u planu je i prvi sastanak svih članica predviđen za proljeće 2008. godine.

Unutar Euraslica djeluje i sekcija Freshwater libraries, koja je imala neformalno okupljanje s obzirom na nevelik broj članova koji su ujedno članovi i neke od prethodnih dviju sekcija.

Još jedna uspješna konferencija okupila je 50 sudionika iz 14 zemalja. Ostvareni su brojni kontakti, pokrenute nove ideje. Mjesto održavanja sljedeće konferencije još nije utvrđeno.